

M O C A K

muzeum sztuki współczesnej w krakowie
museum of contemporary art in krakow

ul. lipowa 4
30-702 kraków | poland

tel. +48 12 263 40 01
fax. +48 12 257 10 34

www.mocak.pl
mocak@mocak.pl

MOC AK

Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie

1 grudnia 2011

Podróż na Wschód

Wernisaż: 1.12.2011, godz.18

Wystawa otwarta w dniach: 2.12.2011–29.1.2012

Kuratorzy: Monika Szewczyk

Koncepcja projektu: Anna Łazar, Monika Szewczyk

Koordynator: Monika Kozioł

Wystawa *Podróż na Wschód* w ramach Krajowego Programu Kulturalnego Polskiej Prezydencji 2011 w odkrywczy sposób pokazuje sztukę współczesną krajów funkcjonujących przez lata w orbicie wpływów Związku Radzieckiego. Wielowiekowe przenikanie się kultur i religii ze wszystkimi tego wewnętrznymi konsekwencjami, takimi jak konflikty etniczne, przez kilka dekad kontrolowane było sztucznie przez Związek Radziecki. Po upadku wielkiego mocarstwa i większym bądź mniejszym rozluźnieniu zależności od Rosji oraz w trakcie procesów demokratyzacji władzy poszczególnych państw sytuacja polityczna interesujących nas krajów niekoniecznie uległa poprawie. Bogate kulturalnie, a ekonomicznie wciąż biedne państwowości interesują nas w szczególnym momencie transformacji, kiedy teraźniejszość naznaczona jest na każdym kroku trudną przeszłością z nadzieją na lepsze jutro.

Do udziału w wystawie *Podróż na Wschód* zostali zaproszeni artyści z Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Ukrainy i Polski. Młode państwowości i historia kraju wpływają na kondycję sztuki. Działalność artystyczna związana jest wszak nie tylko z zasobami własnymi artysty, ale także z uczelniami artystycznymi, instytucjami wspierającymi proces produkcji prac i ich wystawiania, wreszcie z licznością środowiska i obecnością kuratorów i krytyków sztuki. Są to żywe problemy, o których opowiadano nam nieledwie we wszystkich krajach. Pytamy zatem artystów o to, co ich porusza w danym miejscu i czasie.

Temat, skala i ranga wydarzenia oraz jego terytorialny zasięg ściśle korespondują z ideą Projektu Partnerstwa Wschodniego zainicjowanego przez Polskę i Szwecję.

Wystawa została zrealizowana i zaprezentowana w sierpniu i we wrześniu 2011 roku w Galerii Arsenał w Białymstoku, następnie odwiedziła muzeum Art-Kyiv Contemporary w Kijowie.

Projekt realizowany jest w ramach Krajowego Programu Kulturalnego Przewodnictwa Polski w Radzie UE, koordynowanego koncepcyjnie i realizacyjnie przez Narodowy Instytut Audiowizualny.

Zaproszeni artyści:

Armenia: Vahram Aghasyan, Ruben Arevshatyan, Samvel Baghdasaryan, Arman Grigoryan, Armine Hovhannisyian, Tigran Khachatryan;

Azerbejdżan: Rashad Alakbarov, CHINGIZ, Babi Badalov, Orkhan Huseynov, Sabina Shikhlinskaya;

Białoruś: Anna Chkolnikova, Aleksander Komarov, Marina Naprushkina, Sergey Shabohin, Oleg Yushko;

Gruzja: Bouillon Group, Lado Darakhvelidze, Elene Rakviashvili, Nino Sekhniashvili, Sophia Tabatadze;

Moldawia: Veaceslav Druta, Tatiana Fiodorova, Maxim Kuzmenko, Dumitru Oboroc, Stefan Rusu;

Ukraina: Anatoly Belov, Alevtina Kakhidze, Yaroslava-Maria Khomenko, Volodymyr Kuznetsov, Stas Volyazlovsky, TanzLaboratorium;

Polska: Alicja Bielawska, Kuba Dąbrowski, Nicolas GrosPierre, Elżbieta Jabłońska, Dominik Jałowiński, Anna Molska, Joanna Rajkowska.

Elene Rakviashvili, *Tam, gdzie należysz*, 2010, instalacja

Wystawa Podróż na Wschód pomyślana została jako nowa wspólnota komunikacyjna. Zgromadziła artystów z siedmiu państw: Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Ukrainy i Polski. Wszystkie te kraje zaznały w ciągu ostatnich dwudziestu lat znaczących zmian w organizacji państwa i życia społecznego. Przyzwyczailiśmy się, że w Polsce sztuka współczesna mówi o rzeczach trudnych, jeszcze przez społeczeństwo nieprzepracowanych. Im ważniejsze, tym trudniejsze, mocniej zagłębione w historię i traumę. Na pewno zbyt mało wiemy o ofiarach wieku XXI w historii naszych sąsiadów. Na wystawie nie obeszło się bez wątków dotyczących spraw trudnych, lecz jako temat wiodący zaproponowaliśmy to, co może być pozytywne, co jest spoiwem społecznym w danych krajach i grupach. Nie pytaliśmy wprost o doświadczenia systemu totalitarnego, o trudności wynikające z transformacji systemowej czy o konflikty obyczajowe rodzące się na styku społeczeństw tradycyjnych i wartości, które może sobie dowolnie wybierać młodsze pokolenie. O ranach i traumach mówi się w Polsce dużo i chętnie, to podstawowa praktyka fundująca wspólnotę. A temat, wokół którego poruszamy się na wystawie, dotyczy komunikacji, porozumienia i miłości – silnego uczucia dyktującego pozytywne zachowanie w stosunku do innego, nawet wbrew własnym interesom. [...]

To, co zaistniało na wystawie Podróż na Wschód, pozostaje w sferze poesis. Chociaż oczywiste jest, że bez praxis nic by się artystom sztuk wizualnych nie udało. Jeśli przypomnieć różnicę między praxis i poesis, to brzmi ona następująco. Przy działaniu samo powodzenie w działaniu jest celem. Cel zaś tworzenia leży poza tworzeniem. Prace artystów mówią o wartościach, które jeszcze nie są utrwalone ani skonwencjonalizowane, stają się jednak przedmiotem negocjacji. Nawet dzięki sprzeciwowi, który wywołują, wprowadzają nowe tematy lub nierozwiązane problemy do obiegu. Jeśli dzieła te nie są zbyt mocno związane z jakimś celem politycznym, ekonomicznym, tożsamościowym, nie pełnią funkcji ilustracyjnych – pozostają w orbicie pojęcia poesis i być może bliższe pozostają prawdzie rozumianej jako uwolniony od partykularnego celu przekaz*.

* Anna Łazar, fragment *Wstępu* z katalogu towarzyszącego wystawie.

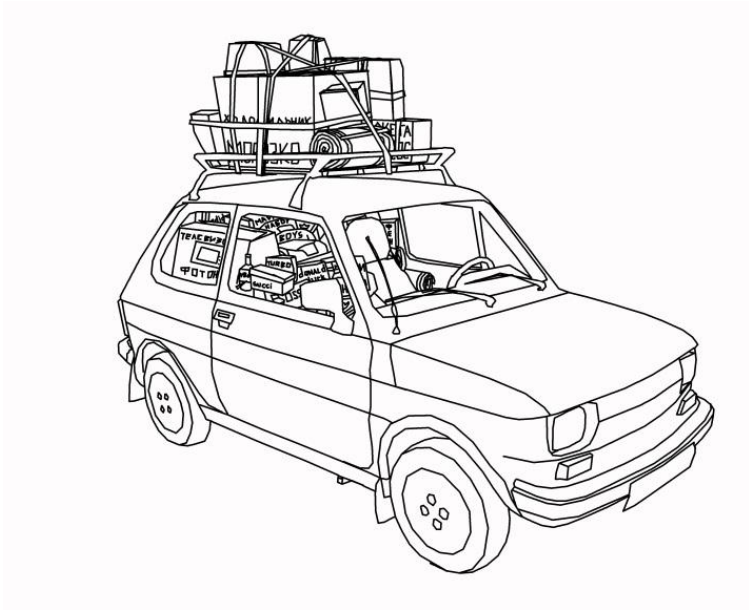
Vahram Aghasyan, *Miasto widmo*, 2005–2007

Czym się różni sytuacja sztuki w dawnej Polsce „wschodniej” od jej sytuacji w obecnej Polsce „zachodniej”? Różnica wynika z reguł kapitalizmu. W latach siedemdziesiątych sztuka była w Polsce całkowicie niezależna od rynku z tej prostej przyczyny, że ten rynek nie istniał. Handel sztuką był zmonopolizowany przez Desę, instytucję państwową, w której dominował kult przedmiotu antycznego, cennego i pięknego. Polityka tej instytucji wykreowała – nigdy wprost niewypowiedziane – przekonanie, że jedynie stary obraz jest wartościowy. Wprawdzie powstawały przy Desie pojedyncze galerie, ale nikt nie wiązał z nimi nadziei na zyski. Zamożność pozwalała wtedy na kupienie używanego samochodu zachodniego i posiadanie niedużej willi. Kolekcjonerzy – a raczej inwestorzy – kupowali sztukę dawną, bo ta gwarantowała prestiż i możliwość odsprzedaży z zyskiem. Prawie nikt nie kolekcjonował sztuki współczesnej. Sztukę uznanych artystów starszego i średniego pokolenia sporadycznie kupowały muzea i niektóre instytucje kultury, traktując zakup jako formę stypendium. Od czasu do czasu pojawiał się jakiś biznesmen czy dentysta zachodni i za sto dolarów kupował obraz artysty, którego prace mógł zobaczyć w wielu muzeach w Polsce. Wszyscy byli zadowoleni i te zakupy w znaczący sposób zmieniały strukturę artystycznych budżetów. Zamiast rynku były cuda i przypadki. Ta sytuacja wydawała się tak oczywista, że właściwie nikt nie czuł się pokrzywdzony. Wśród artystów nie wykształciła się „nerwówka” sukcesu komercyjnego – tak obecnie pożądanego. Jego brak bywa teraz powodem wielu stresów i zawiści. Artyści nie zazdroszczą Sasnalowi wnikliwości malarzkiej, tylko sukcesów galeryjnych. W czasach „wschodnich” artyści nie czuli związku pomiędzy tworzeniem a sprzedawaniem. Sztuka była metodą uprawiania światopoglądu, uzasadniała istnienie, była formą poznania i niezależności. Zwłaszcza w Polsce możliwości spełnienia się były spore, bo dopóki artysta nie zaczynał walki z „sierpem i młotem”, pilnowacze systemu zostawiali go w spokoju. Kiedy upadł komunizm, wydawało się, że sztuka będzie już całkowicie wolna. Niestety, nastąpiło jedynie przemeblowanie sceny zakazanej, bo sierp i młot zastąpiły figurki Matki Boskiej i Chrystusa. To jedna z kilku porażek w ramach polskiego transferu ze Wschodu na Zachód*.

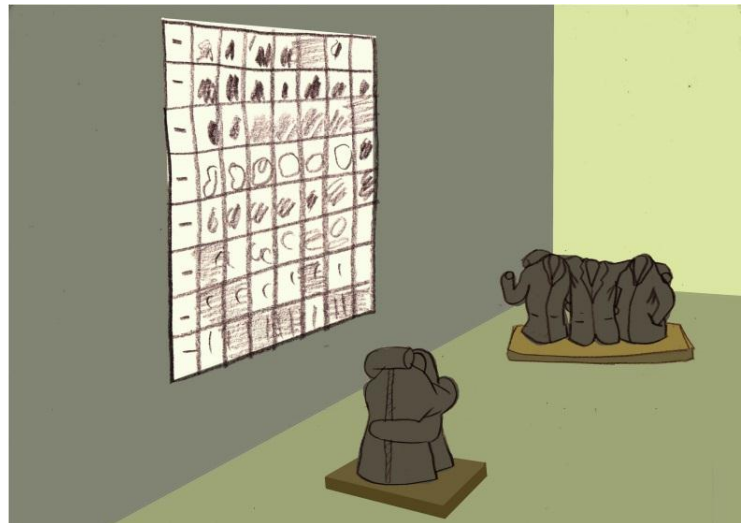
* Maria Anna Potocka, *Kierunek Wschód*, fragment tekstu z katalogu towarzyszącego wystawie.

Sabina Shikhlinskaya, *Niebezpiecznie czerwony*, 2008, instalacja video

Volodymyr Kuznetsov, *Mały Fiat 126p*.
Pomnik lat dziewięćdziesiątych, 2010,
instalacja

Yaroslava-Maria Khomenko, *Uścisk 1*, 2011, tkanina

Stas Volyazlovsky, *Koty kontra chińska pederasti*,
2010, video

Organizatorzy wystawy
Podróż na Wschód:

**Ministerstwo
Kultur
i Dziedzictwa
Narodowego.**

Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Rzeczypospolitej Polskiej
www.ms.gov.pl

**NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY**

Mecenaszy Prezydencji:

Praktyczne rozwiązania

Bank Polski

Organizator lokalny:

G A L E R I A
Arsenal

Partnerzy lokalni:

Sponsor wystawy:

Cantina Colli Ripani

Partnerzy MOCAK-u:

Patroni medialni:

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Małopolska

**UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO**

Projekt „Utworzenie Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013 „Fundusze Europejskie dla Małopolski”.